

opusdei.org

L'aurora del Dia del Sol. L'exposició eucarística i l'antífona mariana

La benedicció amb el Santíssim i l'antífona mariana dels dissabtes ens preparen per a la celebració dominical i uneixen els nostres dos grans amors, Crist i Maria, en un moment de la setmana.

28/05/2024

El dia que s'anomena Dia del Sol té lloc la reunió, en un mateix lloc, de

tots els que habiten a la ciutat o al camp.^[1] Sant Justí inicia d'aquesta manera la seva descripció de la litúrgia eucarística dels primers cristians, poc més d'un segle després de la mort de Crist. Des de la resurrecció del Senyor el «Dia del Sol», els cristians no han deixat de celebrar junts la fracció del pa el primer dia de la setmana, que aviat van rebatejar com *Dies Domini* o *Dominicus*: el Dia del Senyor.

Dins del tresor de pietat cristiana que es viu a l'Obra hi ha dues pràctiques que tenen en comú el seu caràcter de *preparació* per al Dia del Senyor, perquè són característiques de dissabte i constitueixen com un pròleg de la celebració dominical: l'exposició eucarística i el cant o pregària d'una antífona mariana. Utilitzant una imatge, podríem dir que són la primera resplendor —en el fons de l'horitzó— del dia que ens porta al Sol que neix de dalt (cf. *Lc* 1,

78) i que començarà a brillar al cap d'unes hores. Són, per tant, com l'aurora del Dia del Sol.

A més, aquestes pràctiques uneixen els nostres dos grans amors, Crist i Maria, en un moment de la setmana. «Mira de donar gràcies a Jesús en l'Eucaristia, cantant llaors a Nostra Senyora, a la Verge pura, la sense màcula, la que va portar el Senyor al món. —I, amb audàcia d'infant, gosa dir a Jesús: bell Amor meu, beneïda sigui la Mare que et portà al món! Ben segur que li agrades, i ella posarà en la teva ànima encara més amor».^[2]

Menjar amb la vista

L'origen històric de l'exposició i la benedicció eucarístiques es troba en el desenvolupament de l'espiritualitat i de la teologia sobre l'Eucaristia que va tenir lloc durant l'edat mitjana. Els ensenyaments de l'Església que responien i refutaven

les persones que negaven la presència real de Crist en l'Eucaristia, així com el miracle de Bolsena (1263) —que va donar origen a la festa del Corpus Christi—, van suscitar un gran moviment de devoció en el poble cristià. El floriment de les processons eucarístiques, el gest de la genuflexió davant de les sagrades espècies, la seva elevació durant la consagració de la Missa i la importància més gran que va adquirir el sagrari als temples són algunes manifestacions de la reverència progressiva al Santíssim Sagrament que l'Esperit Sant suscitava en l'Església.

Creixia en els fidels un desig ardent de contemplar l'Hòstia Santa per *nodrir-se'n* espiritualment: era la crida *manducatio per visum* (menjar amb la vista). De tota manera, sorgia un *problema*: aquesta visió es limitava al temps de la seva elevació durant el cànon de la Missa. Per això,

algunes diòcesis d'Alemanya van començar a difondre al segle XIV el costum de mantenir exposat el Santíssim Sagrament durant períodes de temps més llargs, en moments diferents de la celebració Eucarística. L'exposició s'animava amb cants de la litúrgia de les hores i de la Missa de la festa del Corpus Christi, els textos de la qual va compondre sant Tomàs d'Aquino: *Pange lingua, O salutaris Hostia, Tantum ergo, Ecce panis angelorum...*

El culte eucarístic fora de la Missa es va continuar difonent durant els segles posteriors, especialment després del Concili de Trento (1545-1563). La reforma de la litúrgia que va seguir el Concili Vaticà II ha volgut continuar fomentant aquesta pràctica i subratllant la seva connexió íntima amb la santa Missa: «Els fidels, quan veneren Crist present en el Sagrament, recordeu que aquesta presència prové del

Sacrifici i tendeix a la comunió sacramental i espiritual».^[3]

L'exposició i la benedicció eucarístiques constitueixen, en un altre espai del dia, la continuïtat natural de la celebració de la Missa: neixen d'aquesta i condueixen cap a aquesta. L'adoració ens ajuda a ser «ànimes d'Eucaristia», pendents d'ell del matí a la nit i de la nit al dia: «Aprenguem doncs d'agrair al Senyor aquesta altra delicadesa seva: que no hagi volgut limitar la seva presència al moment del Sacrifici de l'Altar, sinó que hagi decidit de romandre en l'Hòstia Santa que és reservada al Tabernacle, en el Sagrari».^[4]

Un cor que es posa a cantar

La tradició de venerar especialment la santíssima Mare de Déu en la vigília de diumenge és antiquíssima en l'Església. Potser el seu antecedent remot és la reunió dels deixebles

entorn de Maria el Dissabte Sant; mentre la foscor i la incertesa regnaven als seus cors, ella, model de deixeblla i de creient, va constituir la *continuitat* de la presència del seu Fill al món. Un autor medieval, Cessari de Heisterbach (+ 1240), ho explicava d'aquesta manera: «Només Maria va mantenir la fe en la resurrecció del seu fill, dins de la desesperança general del Dissabte Sant, quan Crist jeia mort al sepulcre. La devoció mariana de dissabte es comprèn a partir de diumenge, el dia commemoratiu de la resurrecció».^[5]

Juntament amb el Dia del Senyor, des de temps antics es va observar també en algunes regions certa veneració, amb diversos accents, cap al dissabte, com a prolegomen o *germà del diumenge*. El costum de celebrar la Missa de Santa Maria els dissabtes es remunta, en canvi, a Alcuí de York (+ 804), teòleg i conseller de Carlemany, que va compondre una sèrie de

Misses per als dies de la setmana, que se celebraven quan no es commemoraven memòries de sants. A més, no gaire després, es va difondre àmpliament el costum de resar el petit ofici de Santa Maria el dissabte de la litúrgia de les hores.

Durant el segle XIII va sorgir a Itàlia una devoció vespertina coneguda com el *laude*, que consistia en una celebració amb cants al final del dia o de la setmana, entre els quals no en podia faltar un de dedicat a santa Maria, sobretot la Salve Regina. Posteriorment, es va difondre el fet d'efectuar el *laude* en presència de Crist sacramentat, conservat en la píxide o visible a l'ostensori. Al final, el poble era beneït amb l'Eucaristia i acomiadat. D'aquesta manera, tot i que la tradició de venerar la presència permanent de Jesús i la d'honrar la Mare de Déu especialment dissabte van sorgir a l'Església de manera independent,

totes dues van confluïr feliçment al final de l'edat mitjana. Es va originar així una tradició litúrgica i devocional que ha continuat al llarg dels segles.

A sant Josepmaria li agradava considerar que, quan el cor es desborda d'amor, prorromp en cant. Moltes vegades ens va mostrar com resar amb cançons humanes al diví. De fet, a santa Maria li va dedicar sovint les seves serenates d'amor: «Canta davant la Verge Immaculada, recordant-li: Déu vos salve, Maria, filla de Déu Pare: Déu vos salve, Maria, Mare de Déu Fill: Déu vos salve, Maria, Esposa de Déu Esperit Sant... Més que tu, només Déu!».^[6] En tota la seva història l'Església no ha deixat de cantar lloes a la Mare de Déu, confirmant allò que ella mateixa va anunciar en el magníficat: «Des d'ara totes les generacions em diran benaurada» (*Lc 1, 48*).

Des dels inicis de l'Obra

Sant Josepmaria va voler que els dissabtes fossin dies per manifestar especialment el nostre amor a la Senyora, de diverses maneres: a través d'alguna mortificació més i del cant o pregària d'una antífona mariana, especialment la Salve Regina i el Regina Coeli per Pasqua. A més, des dels primers passos de l'Obra, als centres de sant Rafael tenia lloc aquest dia una col·lecta amb la qual es compraven flors per adornar la seva imatge a l'oratori i per assistir als pobres de la Verge, una obra de caritat que el fundador de l'Opus Dei va veure exercir sovint al seu pare.

En un punt de *Forja*, sant Josepmaria explica alguns motius pels quals va voler que a l'Obra es visquessin aquests detalls d'afecte amb la Mare de Déu: «Hi ha dues raons, entre d'altres, es deia aquell amic, per

desagreujar la meva Mare
Immaculada els dissabtes i vigílies de
les seves festes.

—La segona és que els diumenges i
les festes de la Mare de Déu (que
solen ser festes de pobles), en
comptes de dedicar-les la gent a la
pregària, les dedica —n’hi ha prou
amb obrir els ulls i veure-hi— a
ofendre amb pecats públics i crims
escandalosos el Nostre Jesús.

La primera: que els qui volem ser
bons fills no vivim, potser empesos
per satanàs, amb l’atenció deguda
aquests dies dedicats al Senyor i a la
seva Mare.

—Ja t’adones que, malauradament,
continuen estant molt d’actualitat
aquestes raons, perquè també
nosaltres desagregem».^[7]—

Durant les primeres dècades del
segle XX a Espanya era freqüent a les
esglésies i en oratoris la pràctica de

la *sabatina*, que consistia a recitar algunes pregàries i cants a la Mare de Déu, com el sant rosari i la salve, i podia incloure alguna conversa breu. Sant Josepmaria hi va participar amb la seva família a Barbastre, i també al seminari a Saragossa. Tenim notícia, a més, que, igual com molts altres sacerdots del moment, celebrava sovint la benedicció eucarística com a part del seu ministeri a Madrid, també amb aquells primers que s'apropaven a les activitats de l'Obra: al Patronat de Malalts, a les classes de formació cristiana a l'asil Porta Coeli, als recessos mensuals a l'església dels redemptoristes o a l'acadèmia-residència DYA els dissabtes i en alguns recessos i solemnitats. El primer cercle de sant Rafael que va donar el nostre fundador a tres estudiants va acabar amb l'exposició eucarística: era el dissabte 21 de gener de 1933. En donar la benedicció, sant Josepmaria va

entreveure projectada en el temps la fecunditat que al llarg dels segles tindria aquesta labor amb gent jove: «Vaig prendre el Senyor sagramentat en la custòdia, el vaig alçar, vaig beneir aquells tres..., i jo en veia tres-cents, tres-cents mil, trenta milions, tres mil milions... (...) I m'he quedat curt, perquè és una realitat al cap de gairebé mig segle. M'he quedat curt, perquè el Senyor ha estat molt més generós».^[8]

Com a part de la història de l'Opus Dei, el desembre del 1931 sant Josepmaria va resoldre que als centres es cantés la salve a la Mare de Déu els dissabtes. Quant a la benedicció eucarística d'aquell dia, sembla que es va anar consolidant de manera progressiva en la vida de família, i es va unir habitualment al cant de l'antífona mariana.

A l'Obra, a més, la benedicció eucarística es pot entendre també en

el context de la prolongació que sant Josepmaria desitjava que tingués la santa Missa al llarg del dia, amb diferents manifestacions de pietat,^[9] a fi de santificar la vida diària en la gràcia de la Missa i de la Comunió i a través d'aquesta. Per tant, estant posats en els afanys del dia a dia —en què el Senyor ens crida—, aquesta *continuïtat* de la Missa es pot afavorir de diverses maneres, tant si participem o no en una benedicció eucarística: amb una visita al Santíssim, amb jaculatòries, amb la comunió espiritual, etc. Es comprèn que la pràctica de pietat de la benedicció eucarística —encara que no formi part dels costums de l'esperit de l'Opus Dei— hagi sorgit amb naturalitat, per desig de sant Josepmaria, als centres i activitats de l'Obra en dies assenyalats, com són les solemnitats o algunes festes litúrgiques, en celebracions de família, en moments en què busquem renovar la nostra vida

espiritual al costat del Senyor amb assossec —com un dia de recés espiritual— i cada setmana els dissabtes, una jornada habitualment una mica més distesa i que ens prepara per al dia eucarístic per *excel·lència*: diumenge.

En l'horitzó de l'ànima

La participació en família en l'Eucaristia dominical ens permet experimentar la proximitat de Déu a les nostres vides, gràcies a l'escolta de la paraula de Déu, l'homilia, la Comunió i la trobada amb la comunitat cristiana. El cant o pregària de l'antífona mariana i també, si ho permeten les nostres circumstàncies, la participació en l'exposició eucarística dels dissabtes es poden convertir en maneres de preparar la nostra ànima per a aquell moment central de la setmana i per augmentar el nostre amor a Jesús sacramentat. Podríem dir que

les dues pràctiques constitueixen exercicis per avivar concretament el desig de rebre el Senyor. «El desig es renova només si recuperem el gust de l'adoració. El desig porta a l'adoració i l'adoració renova el desig. Perquè el desig de Déu només creix estant davant seu. Perquè només Jesús guareix els desitjos. De què? Els guareix de la dictadura de les necessitats. El cor, en efecte, s'emmalalteix quan els desitjos només coincideixen amb les necessitats. Déu, en canvi, eleva els desitjos i els purifica, els guareix, els cura de l'egoisme i ens obre a l'amor per ell i pels germans».^[10] El culte eucarístic fora de la Missa educa l'ànima a anhelar ardentment la Comunió sacramental i espiritual: l'adoració tendeix a la unió. L'antífona mariana ens fa créixer en amor a Maria, la missió de la qual és sempre conduir-nos a Jesús.

Per evitar que les dues pràctiques, a força de repetir-les setmana rere setmana, es converteixin en rutinàries —la rutina és el «sepulcre de la vertadera pietat»—,^[11] pot ser d'ajuda la meditació pausada dels textos que es canten o es resen cada dissabte: els himnes eucarístics, les lectures bíbliques, les oracions i lletanies i les antífonas marianes. En aquest sentit, durant el temps de silenci de l'exposició entrem en diàleg interior amb Crist i assaborim el que s'ha cantat o llegit. No es tracta només d'una simple pausa, sinó d'un recolliment que ens permet centrar-nos en el que és veritablement important a la nostra vida, per després transmetre-ho als altres. «En parlar de la grandesa de Déu, el nostre llenguatge és sempre inadequat i així s'obre l'espai per a la contemplació silenciosa. D'aquesta contemplació neix amb tota la seva força interior la urgència de la missió, la necessitat imperiosa de

“comunicar allò que hem vist i sentit”, perquè tots estiguem en comunió amb Déu (cf. *1 Jn* 1, 3)». ^[12]
Alhora, la litúrgia també ens convida a mantenir aquesta actitud de recolliment en cada Missa, de manera «que la Paraula de Déu faci realment en els cors el que escoltem amb les orelles». ^[13]

Avivar el desig de rebre el Senyor.
Assaborir les paraules que s'adrecen a Déu. Cadascú pot veure la manera d'agradar i participar amb més amor en les celebracions litúrgiques.
Aquest esforç repetit, propi d'una persona enamorada, per fer de cadascuna un moment de trobada únic amb Jesús, pot obrir horitzons insospitats a la nostra vida de pietat.

D'aquesta manera, l'exposició eucarística i l'antífona mariana dels dissabtes facilitaran que la resplendor del Sol, que és Crist, brilli amb claredat especial als nostres

cors la vigília de diumenge, omplint l'horitzó de l'ànima amb una aurora d'amor i esperança. Especialment el cant marià, que és un conjunt de floretes d'afecte, ens encendrà en devoció a Maria. «És una dona meravellosa —exclamava el nostre Pare en una tertúlia—, la criatura més esplèndida que ha pogut el Senyor crear, plena de perfeccions. Que li agradin les floretes no és una imperfecció. Així que ja saps: tu i jo li tirarem floretes».^[14]

Fernando López Arias

[1] Sant Justí, *Apologia*, núm. 67, 3.

[2] *Forja*, núm. 70.

[3] Ritual de la sagrada Comunió i del culte a l'Eucaristia fora de la Missa, núm. 80.

[4] *És Crist que passa*, núm. 154.

[5] Cf. A. Heinz, *Der Tag, den der Herr gemacht hat. Gedanken zur Spiritualität des Sonntags*, «Theologie und Glaube» 68 (1978) 40-61, aquí p. 55.

[6] *Camí*, núm. 496.

[7] *Forja*, núm. 434.

[8] A. Vázquez de Prada, *El fundador del Opus Dei*, vol. I, Madrid, 1997, p. 482.

[9] Cf. *Forja*, núm. 69; *És Crist que passa*, núm. 154, entre altres textos possibles.

[10] Francesc, Homilia, 6.I.2022.

[11] *Camí*, núm. 551.

[12] Benet XVI, Missatge, 20.V.2012.

[13] Missal Romà, *Ordenació de les lectures de la Missa*, núm. 9.

^[14] Del nostre Pare, citat a «San Josemaría Escrivá de Balaguer a los pies de la Virgen de Guadalupe», a: *SEDS*, número especial, Mèxic, 2.X. 1976, Ed. de Revistas SA.

pdf | document generat
automàticament des de <https://opusdei.org/ca/article/laurora-del-dia-del-sol-lexposicio-eucaristica-i-lantifona-mariana/> (10/04/2026)